

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง แนวทางการพัฒนากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ครั้งนี้ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึงวันที่ 6 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549) พบว่า สภาพการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าของหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เริ่มต้นจากครอบครัวของนายพล พรหมเสน ปัจจุบันอายุ 41 ปี ที่อพยพมาจากภาคอีสานเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เมื่อประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว โดยครอบครัวนี้ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ การทำนา ทำไร่ข้าวโพด และทำสวนมะขาม ขณะเดียวกันครอบครัวนี้ได้ทอผ้าเป็นอาชีพเสริมหรือเป็นการใช้เวลาว่างที่หลีกเลี่ยงจากการทำการเกษตร โดยการทอผ้าจะเป็นการทอในลักษณะฝ้ายนม ผ้าขาวม้า และเสื่อปูนั่ง เพื่อไว้ใช้ในครอบครัว

ครอบครัวนี้ได้มีการถ่ายทอดการทอผ้าให้กับลูกชายคนเล็กซึ่งก็คือ นายพล พรหมเสน เนื่องจากนายพล พรหมเสน เป็นลูกชายคนเล็กที่คอยช่วยเหลือแม่เวลาทอผ้าทำให้มีความรู้ความเข้าใจความสามารถด้านการทอผ้า และมีพรสวรรค์ในการจดจำกระบวนการทอผ้าได้รวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาลายผ้าทอ ด้วยสภาพชุมชนชนบทที่มีวิถีชีวิตแบบเพื่อนบ้าน และเครือข่ายทำให้ประชาชนในชนบทไปมาหาสู่กัน และในหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ก็เช่นเดียวกัน ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงกับครอบครัวนายพล พรหมเสน ไปมาหาสู่กัน และได้เห็นการทอผ้าของครอบครัวนี้ มีชาวบ้านจำนวนหนึ่งเกิดความสนใจด้านการทอผ้าก็มาขอฝึกการทอผ้ากับครอบครัวนี้ ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีการทอผ้าเพื่อเป็นอาชีพเสริม

หลังจากนั้นประมาณปี พ.ศ. 2539 มีผู้หญิงในหมู่บ้านชื่อนางปุย สาสี ได้ไปแต่งงานกับคนจังหวัดแพร่ ที่เป็นครอบครัวที่ทำการทอผ้าตีนจก ได้เรียนรู้การทอผ้าตีนจกจากครอบครัวนี้ และเมื่อนางปุย สาสี กลับมาตั้งถิ่นฐานยังบ้านเดิมที่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ได้นำความรู้การทอผ้าตีนจกจากจังหวัดแพร่มาเผยแพร่ในหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ทำให้ในหมู่บ้านนี้เริ่มมีการทอผ้าตีนจกต่าง ๆ เกิดขึ้น ชาวบ้านละแวกใกล้เคียงให้ความสนใจมาฝึกการทอผ้ากับนางปุย สาสี เกิดเป็นกลุ่มทอผ้าขึ้นมาในหมู่บ้านสองกลุ่ม

นายพล พรหมเสน มีความสนใจการทอผ้าตีนจกได้มาฝึกการทอผ้าตีนจกกับนางปุย สาสี และคิดประดิษฐ์ลวดลายการทอผ้าฝ้ายขึ้นมาใหม่ ก่อให้เกิดการตื่นตัวของชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้หันมาทอฝ้ายมาวางจากการทำการเกษตรเพื่อเป็นอาชีพเสริมก่อให้เกิดรายได้ ทำให้กลุ่มสมาชิกมีรายได้เสริมเฉลี่ยปีละประมาณ 7,000 บาท ซึ่งรวมต้นทุนในการทอผ้าทั้งหมด และมีการค้าขายกันในชุมชน

หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลมีการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนทั้งในสังคมเมืองและสังคมชนบทตลอดจนนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น งานฝีมือหัตถกรรมต่าง ๆ มีผลส่งผลให้กลุ่มทอผ้าในบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ได้มีการทอผ้าแบบตีนจกเพื่อการจำหน่ายเป็นรายได้ ภายใต้ันโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2544 หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุจิงแกง ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มทอผ้านี้โดยเสนอให้ตั้งกลุ่มขึ้นมาอย่างเป็นทางการ และให้ทุนกู้ยืมแก่ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทอผ้าเพื่อใช้ทำที่ ซื่อค้าย วัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าโดยให้ยืมรายละ 2,000 บาท ซึ่งในขณะนั้นมีชาวบ้านที่สนใจการทอผ้าตีนจกประมาณ 10 ราย เงื่อนไขการกู้ยืมให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าใช้คืนปีละ 500 บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย นับตั้งแต่นั้นจนถึงปัจจุบันสมาชิกกลุ่มทอผ้านี้ยังมีหนี้ค้างชำระองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุจิงแกงอีก 500 บาท

ตามนโยบายของรัฐบาล และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจแบบชุมชน กลุ่มทอผ้าที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการนี้มีนางแสงมอน คุณารูป ได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ส่วนนายพล พรหมเสน เนื่องจากเป็นผู้ชายได้รับการยกย่องให้เป็นผู้รู้และทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดการทอผ้าตีนจกให้แก่สมาชิกและผู้สนใจในหมู่บ้านตลอดจนการคิดลวดลาย การทอผ้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และด้วยความเป็นโสดไม่มีครอบครัว ทำให้นายพล พรหมเสน จึงเป็นตัวแทนของกลุ่มไปร่วมการประชุม การอบรมของอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศอยู่เสมอ ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา และทำให้

นายพล พรหมเสน ได้รับความรู้ใหม่ ๆ และติดต่อกับลูกค้าเพื่อจำหน่ายผ้าตีนจก รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และเมื่อไปร่วมกิจกรรม นายพล พรหมเสน ก็จะนำมาถ่ายทอดให้แก่สมาชิกกลุ่มทอผ้าตีนจก ซึ่งบางที นายพล พรหมเสน ก็ไม่สามารถถ่ายทอดได้หมดทุกอย่าง สาเหตุที่ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และสมาชิกผู้หญิงรายอื่น ๆ ไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากการมีครอบครัว และสามีไม่อนุญาตให้ไปต่างถิ่น

สภาพการรวมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ประสบปัญหา คือ มีการฝ้ายทอในแต่ละปีจำนวนรวมกันแล้วประมาณ 30 ผืน ซึ่งถือว่าปริมาณที่น้อย เนื่องจากสมาชิกมีกี่สำหรับทอผ้าที่บ้านของตนรวม 50 ราย แต่ที่ทำเป็นรายได้จริงจึงมีเพียง 10 ราย และสมาชิกจำนวน 10 ราย ที่มารับจ้างทำการทอผ้าให้กับนายพล พรหมเสน ซึ่งเป็นลูกค้าของนายพล พรหมเสน ที่มักนำตัวอย่างมาให้ทอตามคำสั่งซื้อ

ส่วนสมาชิกรายอื่น ๆ ที่ทอผ้าอยู่ที่บ้านเมื่อได้ผลผลิตผ้าทอ ก็นำไปฝากขายไว้ที่บ้าน นายพล พรหมเสน ซึ่งถือเป็นที่ทำกรศูนย์ชั่วคราวของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา อย่างไรก็ตามผลผลิตผ้าทอของกลุ่มนี้ไม่สามารถจำหน่ายได้อย่างรวดเร็ว ทำให้มีสินค้าคงเหลือ เนื่องจากส่วนลวดลายและสีสันทนของผ้าทอบางครั้งไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า เพราะกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้างนี้มักทอผ้าสีแสดสดใส ซึ่งความนิยมของลูกค้าในปัจจุบันจะเน้นไปที่สีธรรมชาติ ออกโทนสีดิน น้ำตาล หรือสีที่ได้มาจากเปลือกไม้ชนิดต่าง ๆ และด้วยสภาพบริบทของชุมชนมีสภาพเป็นชนบท เป็นทางผ่านไปสู่อำเภอปง ที่ยังไม่เจริญก้าวหน้าทางด้านการค้า การติดต่อซื้อขาย การขนส่ง ทำให้ยาก นอกจากนี้การทอผ้าตีนจกของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้างนี้ไม่มีการทอผ้าเป็นผืนสำหรับตัดเย็บเป็นชุด เพราะขนาดของกี่ทอผ้ามีขนาดเล็กจึงทำให้สมาชิกทอผ้าได้เฉพาะตีนจกหรือผ้าทอที่ใช้สำหรับทำชายหรือสไบ

สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ยังไม่ได้ให้ความสนใจในการทอผ้าทั้งผืน ทำให้ลูกค้าหาผ้ามาเทียบสีให้เข้ากับผ้าตีนจกได้ยาก และยังไม่มิตลาดรองรับอย่างต่อเนื่อง

ในกระบวนการทอผ้าของกลุ่มนี้ใช้เวลานานประมาณ 3-7 วัน หรือมากกว่านั้น จึงจะได้ชิ้นงานออกมา และผลผลิตของผ้าทอกลุ่มนี้ไม่สามารถตั้งราคาได้สูง เนื่องจากมีผ้าทอราคาถูกจากฝั่งลาวที่มีพ่อค้าแม่ค้ามาวางขายบริเวณชายแดนบ้านฮวก กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผ้าทอของฝั่งลาวแม้จะมีคุณภาพด้อยกว่าผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา แต่มีลวดลายคล้ายกันและราคาถูกกว่า ทำให้ผู้ซื้อบางส่วนหันไปซื้อผ้าทอแทนจากฝั่งลาวแทน นอกจากนี้ด้วยสมาชิกของกลุ่มทอผ้านี้ทำการทอผ้าทำเป็นอาชีพเสริม เมื่อถึงฤดูกาล

ทำการเกษตรมาถึง สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ก็จะให้ความสำคัญกับการทำการเกษตรมากกว่า และทิ้งการทอผ้าไป มีผลทำให้ในบางครั้งการทอผ้าตามคำสั่งซื้อที่เข้ามาขายนายพล ต้องล่าช้าไปหรือไม่สามารถรับงานได้

อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา กรณีลูกค้ามีคำสั่งซื้อเข้ามาในกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา นายพล พรหมเสน ในฐานะผู้ที่บริหารจัดการด้านการตลาดของกลุ่ม ต้องขอร้องด้วยวาจาเป็นครั้งคราวให้กลุ่มสมาชิกทอผ้ามาช่วยทอผ้าตามคำสั่งซื้อ หรือนายพล พรหมเสน ต้องมาทอผ้าเองแทนสมาชิกที่ทำงานไปเพื่อทำงานด้านการเกษตร

ในขณะเดียวกันมีหน่วยงานของราชการที่เข้ามาสนับสนุนกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและหน่วยงานพัฒนาชุมชน ได้เข้ามาจัดการอบรมเกี่ยวกับการทอผ้าดินจกวดลายใหม่ ๆ ยังพื้นที่ ณ บ้านนายพล พรหมเสน และหอประชุมอำเภอจุน จังหวัดพะเยา และเข้ามาช่วยแนะนำผลผลิตผ้าทอไปแสดงที่อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ภายใต้นโยบายและงบประมาณที่จำกัดมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ส่วนหน่วยงานพัฒนาชุมชน ได้เข้ามาสนับสนุนเกี่ยวกับงานบริหาร การจัดการ การส่งเสริมตลาด การประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทอผ้า และมีการเสนอแนะให้ทอผ้าใหม่ ๆ ที่ได้รับความนิยมจากท้องตลาด และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ดูสวยงาม สีสดใสสดุดตา และส่งเสริมให้เป็นหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

แนวทางการพัฒนากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สรุปได้ดังนี้

กลุ่มจะต้องมีการพัฒนาการทอผ้าให้มีลวดลายตรงตามความต้องการของลูกค้าจนเป็นลายเอกลักษณ์ มีการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้มากขึ้น ต้องลงทุนในการทำที่ทอผ้าขนาดใหญ่ เพื่อทอผ้าได้ผืนใหญ่ที่สามารถตัดเป็นเสื้อ หรือผ้าชิ้นได้ และควรมีสุนัขที่ทำการถาวร เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบของทางราชการในการหางบประมาณหรือ โครงการมาสนับสนุนอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง ซึ่งสมาชิกกลุ่มต้องมีความกระตือรือร้นหรือพัฒนาตนเองในการประกอบอาชีพการทอผ้าให้เป็นอาชีพหลักมากกว่านี้ โดยการกระตุ้นให้สมาชิกไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่น ๆ หรือเข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดการตื่นตัว อันจะนำไปสู่การพัฒนาอาชีพของตนให้เป็นจริงจังกมากขึ้น ทั้งนี้กลุ่มควรได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ พัฒนาชุมชน ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนที่มีโครงการวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการย้อมสีด้วยวัสดุจากธรรมชาติ และอำเภอจุน ในด้านงบประมาณการลงทุนแบบธุรกิจชุมชน หรือนโยบาย

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนหนึ่งให้หรือหาผู้สนับสนุน (เป็นผู้ลงทุน) ให้ ตลอดจนจัดทำโครงการพัฒนาฝีมือการทอผ้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกแต่ละคนให้มีศักยภาพด้านการผลิต และการประกอบอาชีพเชิงธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนืองจนกว่าสมาชิกจะเข้มแข็งและสร้างกลุ่มที่เข้มแข็งเป็นลำดับต่อไป และสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่อง “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” เพื่อไม่ให้เกิดสภาพการลงทุนที่เกินตัว หรือการลงทุนที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจ มิฉะนั้นจะเป็นผลกระทบที่ตามมา เช่น การเป็นหนี้ การเข้าสู่ระบบทุนนิยมมากเกินไป

อภิปรายผล

การศึกษากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ครั้งนี้มีสภาพการรวมกลุ่มอาชีพ เพราะความสนใจร่วมกันในอาชีพทอผ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญถิ่น อินคาฤทธิ์, เพ็ชรี ฐปะวิเชตร์ และกาญจนา เกียรติมนิรัตน์ (2549) ที่ว่า ในชุมชนท้องถิ่น โดยจะมีการรวมกลุ่มอาชีพเกิดขึ้น และมีกลุ่มทอผ้าที่มักเป็นแม่บ้านหรือผู้หญิงในชุมชน แต่กลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา นี้มีความแตกต่างที่สมาชิกก่อตั้งกลุ่ม หรือสมาชิกคนสำคัญในกลุ่มที่ทำหน้าที่ออกแบบลวดลาย การตลาด และการประชาสัมพันธ์ เป็นผู้ชาย

สภาพการรวมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีลักษณะกลุ่มที่หลากหลาย ๆ ถึงแม้จะมีประธานกลุ่ม และได้รับการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2544 ตามนโยบายของรัฐบาล และการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มยังไม่มี การสร้างขนบธรรมเนียมประเพณี (Culture) ของกลุ่มขึ้นมาเพื่อแสดงออกถึงเอกลักษณ์อันจะนำไปสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดเรื่องกลุ่มของพนม ลิมอารีย์ (อ้างใน นัยรัตน์ เหลี่ยมวานิช, 2547, หน้า 21) ที่กล่าวว่า กลุ่มทุกกลุ่มย่อมต้องสร้างขนบธรรมเนียมประเพณี (Culture) ของกลุ่มขึ้นมา เพื่อแสดงออกถึงเอกลักษณ์ และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม ในการรวมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้างเกิดขึ้นจากความสนใจที่ได้เห็นสมาชิกในชุมชนทอผ้า จึงได้ฝึกการทอผ้าจากผู้รู้เพื่อทำเป็นอาชีพเสริม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้อาชีพในชุมชนของชูเกียรติ ลิสุวรรณ (2534) และเพ็ชรี ฐปะวิเชตร์ (2546) ที่แสดงแนวคิดและผลการวิจัยที่พบว่า ในชุมชนชนบทไทย ส่วนใหญ่จะมีการเรียนรู้อาชีพในชุมชนจากการเห็นสมาชิกในชุมชนลงมือปฏิบัติ แล้วเกิดความสนใจเข้าไปสังเกต เข้าไปเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจนเห็นลู่ทางเป็นอาชีพของตนในที่สุด

การศึกษาการสนับสนุนกลุ่มของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เข้าไปช่วยเหลือ พบว่า ไม่ได้มีการพัฒนากลุ่มอาชีพอย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนหรือต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการพัฒนา กลุ่มอาชีพของสนทนา พลศรี (อ้างใน อภิวัฒน์ อะภิวงษา, 2546, หน้า 8) ที่เสนอว่า การพัฒนา กลุ่มจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน จะขาดตอนไม่ได้ โดยเริ่มจากจะต้องมีการ พัฒนาจิตใจและวินัยของสมาชิกให้สอดคล้องกับการพัฒนาจิตใจและวินัยของสมาชิกให้สอดคล้องกับ การพัฒนาไปด้วยก่อน ในขณะเดียวกันก็ต้องให้เปิดโอกาสแก่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้าน ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน การร่วมรับผิดชอบ

นอกจากนี้สภาพการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุขิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ยังไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการที่มีการจัดการที่ดี มีผู้นำที่มีศักยภาพ การแบ่งผลประโยชน์ที่เหมาะสม เนื่องจากภายในกลุ่มจะแยกการดำเนินงานออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กลุ่มย่อยที่ดำเนินการทอผ้าแบบเชิงธุรกิจ และกลุ่มย่อยที่ดำเนินการทอผ้าแบบธรรมชาติ ดังนั้นผลการศึกษายังไม่สอดคล้องกับแนวคิดด้านการพัฒนากลุ่มของเพ็ชรี ฐปะวิเชตร์ (2546) ที่เสนอว่า การพัฒนากลุ่มอาชีพต้องมีการจัดการที่ดี มีผู้นำที่มีศักยภาพ กล้าคิด กล้าทำ เสียสละ และการแบ่งผลประโยชน์ที่เหมาะสมให้แก่นัก ตลอดจนสภาพการดำเนินการของกลุ่มในขณะที่ ศึกษาครั้งนี้ยังไม่สามารถบรรลุแนวคิดเรื่องธุรกิจชุมชนที่มุ่งให้กลุ่มประกอบอาชีพเป็นเชิงธุรกิจ ตามแนวคิดของปาริชาติ ไสยเสถียร (2540); เพ็ชรี ฐปะวิเชตร์ (2547); กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย (2545)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุขิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ควรนำผลการศึกษารุ่นนี้ไปศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อการดำเนินการที่เหมาะสมกับ ธรรมชาติของกลุ่มให้มากที่สุด อย่างค่อยเป็นค่อยไป

2. การศึกษากลุ่มอาชีพในท้องถิ่นหรือชุมชน ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายของ ภาครัฐกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

1. การศึกษากลุ่มอาชีพในท้องถิ่นหรือชุมชน ควรมีการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้บริโภครวม
2. แนวคิดเรื่องธุรกิจชุมชน อาจยังไม่เหมาะสมต่อการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าที่ศึกษา

ครั้งนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved